

**PITANJA I ODGOVORI
U VEZI SA NAČINOM PRIMJENE ZAKONA O KREDITNIM
INSTITUCIJAMA I PODZAKONSKIH PROPISA DONESENIH NA
OSNOVU TOG ZAKONA**

**I. ZAKON O KREDITNIM INSTITUCIJAMA
(„Sl. list Crne Gore“ br. 72/19, 82/20, 8/21)**

1. ZNAČENJE POJMA „GRUPA“ IZ ČLANA 12 STAV 2 TAČKA 6 ZAKONA O KREDITNIM INSTITUCIJAMA

Postojanje grupe društava ukazuje na postojanje zajedničkog interesa, odnosno djelovanja ili saradnje koja može da dovede do promjena u poslovanju članova te grupe, odnosno da postoji neka vrsta lične ili ekonomske povezanosti lica koja čine grupu.

S obzirom na to da se odredba člana 12 stav 2 tačka 6 Zakona o kreditnim institucijama odnosi na „društva“, odnosno privredna društava kao pravna lica u širem smislu, koja ne uključuju samo kreditne institucije ili institucije u smislu Zakona o kreditnim institucijama, a i činjenicu da ovim zakonom to značenje nije posebno utvrđeno, pojam „grupa“ iz te tačke ima značenje dato u zakonima kojima se reguliše poslovanje privrednih društava.

U tom smislu ukazuje se na definiciju iz Zakona o računovodstvu („Sl. list Crne Gore“ br. 52/16), odnosno odredbu člana 2 stav 1 tačka 10 kojom se utvrđuje da „grupa pravnih lica“ predstavlja matično pravno lice i sva njegova zavisna pravna lica.

Uzimajući u obzir ovo određenje, pojam grupa“ iz člana 12 stav 2 tačka 6 Zakona o kreditnim institucijama obuhvata sva pravna lica, odnosno privredna društva, i sva njihova zavisna društva, od kojih je jedno kreditna institucija u položaju matičnog ili zavisnog društva, koja su udružena, odnosno povezana interesom.

2. BROJ NEZAVISNIH ČLANOVA NADZORNOG ODBORA U KREDITNOJ INSTITUCIJI

1. U vezi sa brojem članova nadzornog odbora i brojem nezavisnih članova u tom odboru, Zakon o kreditnim institucijama ima samo jedno određenje, i to u članu 43 stav 3 koji glasi:

Član 43 stav 3

Zakona o kreditnim institucijama

„Nadzorni odbor kreditne institucije koja nije značajna mora imati najmanje jednog nezavisnog člana, osim u slučaju kada je kreditna institucija zavisno društvo: 1) druge kreditne institucije iz Crne Gore, ili 2) kreditne institucije iz države članice.“

Definicija „značajne kreditne institucije“ utvrđena je odredbama člana 21 stav 2 Odluke o sistemu upravljanja u kreditnoj instituciji („Službeni list Crne Gore“, broj 119/20), kojom je propisano da se značajnom kreditnom institucijom smatra svaka kreditna institucija koja je u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama određena kao ostala sistemski važna institucija (OSV kreditna institucija), kao i svaka kreditna institucija čiji trogodišnji prosjek aktive iskazane u revidiranim finansijskim izvještajima na kraju prethodne tri poslovne godine prelazi iznos od 250.000.000 EUR.

Iz navedenih zakonskih odredbi proizilazi da kreditna institucija koja nije značajna mora imati najmanje jednog nezavisnog člana, osim u slučaju kada je ta kreditna institucija zavisno društvo: 1) druge kreditne institucije iz Crne Gore, ili 2) kreditne institucije iz države članice.

2. S obzirom na to da Zakonom o kreditnim institucijama nisu utvrđeni broj članova nadzornog odbora i broj nezavisnih članova u tom odboru, za utvrđivanje broja članova nadzornog odbora i „dovoljnog“ broja nezavisnih članova u tom odboru primjenjuje se Zakon o privrednim društvima, saglasno članu 14 Zakona o kreditnim institucijama.

Broj članova nadzornog odbora i broj nezavisnih članova u tom odboru, definisani su odredbama člana 176 i člana 178 stav 1 Zakona o privrednim društvima, kojima je propisano sljedeće:

„Članovi nadzornog odbora Član 176

- (1) Nadzorni odbor ima najmanje tri člana.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, nadzorni odbor javnog akcionarskog društva ima najmanje pet članova.
- (3) Broj članova nadzornog odbora određuje se statutom i mora biti neparan.
- (4) Članovi nadzornog odbora registruju se u CRPS u skladu sa ovim zakonom.

Nezavisni član nadzornog odbora Član 178 stav 1

- (1) Akcionarsko društvo mora imati najmanje trećinu nezavisnih članova nadzornog odbora, a u nadzornom odboru javnog akcionarskog društva nezavisni direktori moraju predstavljati najmanje dvije petine članova.“

Definicija „društva od javnog interesa akcionarsko društvo (javno akcionarsko društvo)“ utvrđena je odredbama člana 4 Zakona o privrednim društvima, kojima je propisano da je društvo od javnog interesa akcionarsko društvo (javno akcionarsko društvo) koje se osniva u skladu sa tim zakonom i koje emituje hartije od vrijednosti i druge finansijske instrumente koji su uključeni u trgovanje na regulisanom tržištu u Crnoj Gori ili inostranstvu, na zahtjev emitenta.

Iz navedenih zakonskih odredbi proizilazi:

- da nadzorni odbor akcionarskog društva ima najmanje tri člana (član 176 stav 1), a, izuzetno, nadzorni odbor javnog akcionarskog društva ima najmanje pet članova (član 176 stav 2);
- da akcionarsko društvo mora imati najmanje trećinu nezavisnih članova nadzornog odbora, a u nadzornom odboru javnog akcionarskog društva najmanje dvije petine članova mora biti nezavisno (član 178 stav 1).

Navedeno znači da kreditne institucije koje imaju svojstvo javnog akcionarskog društva (što znači da emituju hartije od vrijednosti i druge finansijske instrumente koji su uključeni u trgovanje na regulisanom tržištu u Crnoj Gori ili inostranstvu) moraju imati najmanje pet članova nadzornog odbora, od kojih najmanje dvije petine tih članova mora biti nezavisno, a kreditne institucije koje nemaju svojstvo javnog akcionarskog društva moraju imati najmanje tri člana nadzornog odbora, od kojih najmanje jedna trećina tih članova mora biti nezavisna.

3. U vezi sa navedenim, ukazuje se i da je odredbama člana 47 st. 1 do 3 Zakona o kreditnim institucijama propisano:

- da je nadzorni odbor kreditne institucije koja je značajna zbog veličine, unutrašnje organizacije i vrste, obima i složenosti poslova koje obavlja, dužan da obrazuje sljedeća stalna radna tijela: 1) odbor za imenovanja; 2) odbor za rizike, i 3) odbor za primanja;
- da se članovi navedenih odbora imenuju iz redova članova nadzornog odbora kreditne institucije, i
- da navedeni odbori imaju po tri člana od kojih se jedan imenuje za predsjednika odbora.

4. Takođe, ukazuje se i da je odredbama člana 22 st. 1 i 2 Odluke o sistemu upravljanja u kreditnoj instituciji propisano:

- da se za članove radnih tijela nadzornog odbora po pravilu imenuju nezavisni članovi nadzornog odbora, i
- da svi članovi jednog stalnog radnog tijela nadzornog odbora po pravilu ne mogu biti istovremeno i članovi drugog stalnog radnog tijela.

Iz odredbi navedenih propisa proizilazi da sve značajne kreditne institucije, bez obzira na to da li imaju ili ne svojstvo javnog akcionarskog društva, treba da imaju najmanje pet članova nadzornog odbora, od kojih najmanje dva nezavisna, kako bi mogle dosljedno primijeniti odredbe o sastavu stalnih odbora značajne kreditne institucije.

5. Rezime:

- sve značajne kreditne institucije, bez obzira na to da li imaju ili ne svojstvo javnog akcionarskog društva, treba da imaju najmanje pet članova nadzornog odbora, od kojih najmanje dva nezavisna;
- kreditne institucije koje nisu značajne ako imaju svojstvo javnog akcionarskog društva treba da imaju najmanje pet članova nadzornog odbora, od kojih najmanje dva nezavisna, a ako nemaju svojstvo javnog akcionarskog društva treba da imaju najmanje tri člana nadzornog odbora, od kojih najmanje jednog nezavisnog;

- u slučaju kada je kreditna institucija zavisno društvo druge kreditne institucije iz Crne Gore, mora imati najmanje pet članova nadzornog odbora ako ima svojstvo javnog akcionarskog društva ili najmanje tri člana nadzornog odbora ako nema svojstvo javnog akcionarskog društva, a ne mora da ima nijednog nezavisnog člana. U slučaju kada je kreditna institucija zavisno društvo države članice, ovo zakonsko određenje se primjenjuje od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

3. ISKLJUČIVANJE MOGUĆNOSTI ČLANSTVA ČLANA UPRAVNOG ODBORA U NADZORNOM ODBORU

U odnosu na rješenje iz Zakona o bankama koje dozvoljava da izvršni direktor, kao lice koje je zaposleno u banci sa punim radnim vremenom, može biti član odbora direktora, Zakon o kreditnim institucijama uvodi novi princip, odnosno standard u dijelu korporativnog upravljanja kojim se ne dozvoljava mogućnost da član upravnog odbora, koji obavlja izvršnu funkciju u kreditnoj instituciji, može da bude u isto vrijeme i član nadzornog odbora, koji obavlja funkciju nadzora nad poslovanjem kreditne institucije. Prednje navedeno ima materijalno uporište u članu 43 stav 4 Zakona o kreditnim institucijama kojim je propisano da zaposleni u kreditnoj instituciji ne mogu biti članovi nadzornog odbora te kreditne institucije i članu 51 stav 3 istog zakona kojim je propisano da članovi upravnog odbora moraju biti u radnom odnosu u kreditnoj instituciji, sa punim radnim vremenom, i moraju voditi poslove kreditne institucije sa teritorije Crne Gore.

4. OCJENA PRIMJERENOSTI POSTOJEĆIH ČLANOVA ODBORA DIREKTORA BANKE, ODNOSNO POSTOJEĆIH IZVRŠNIH DIREKTORA BANKE, ZA ČLANSTVO U NADZORNOM ODBORU, ODNOSNO UPRAVNOM ODBORU KREDITNE INSTITUCIJE – PROCJENA KOMPLETNE PROPISANE DOKUMENTACIJE VS SKRAĆENI POSTUPAK

Novom regulativom – Zakonom o kreditnim insitucijama i Odlukom o bližim uslovima za izbor i imenovanje članova organa upravljanja i nosilaca ključnih funkcija u kreditnoj instituciji propisani su kriterijumi za članstvo u nadzornom i upravnom odboru. Kako se, za postojeće članove odbora direktora, odnosno izvršne direktore, koji su predloženi za članstvo u nadzornom, odnosno upravnom odboru, po prvi put sprovodi ocjena ispunjenosti uslova definisanih novom regulativom ne može se primijeniti skraćeni postupak odlučivanja Centralne banke.

Stoga su kreditne institucije dužne da podnesu zahtjev sa propisanom, odnosno kompletnom dokumentacijom koju predviđa Odluka o bližim uslovima za izbor i imenovanje članova organa upravljanja i nosilaca ključnih funkcija u kreditnoj instituciji, kako bi Centralna banka mogla pravilno da ocijeni i odluči o ispunjenosti zakonom pripisanih uslova za izbor kandidata za člana nadzornog, odnosno upravnog odbora.

5. IZBOR ČLANOVA NADZORNOG ODBORA U KONTEKSTU USKLAĐIVANJA SA ČLANOM 48 STAV 1 TAČKA 1 ZAKONA O KREDITNIM INSTITUCIJAMA

Odredbom člana 380 stav 1 Zakona o kreditnim institucijama, kreditne institucije su dužne da usklade svoja akta i poslovanje sa odredbama tog zakona do početka njegove primjene, dok se u članu 41 tačka 3 kaže da skupština akcionara bira i razrješava članove nadzornog odbora kreditne institucije, što znači da članove nadzornog odbora kreditne institucije treba da izabere postojeća skupština akcionara banke, nakon pribavljanja odobrenja Centralne banke za izbor članova nadzornog odbora kreditne institucije.

6. DONOŠENJE ODLUKA POSTOJEĆIH ORGANA UPRAVLJANJA BANAKA U POSTUPKU USKLAĐIVANJA AKATA SA ZAKONOM O KREDITNIM INSTITUCIJAMA I PODZAKONSKIM AKTIMA

Odredbom člana 380 stav 1 Zakona o kreditnim institucijama propisano je da su kreditne institucije dužne da usklade akta i poslovanje sa odredbama tog zakona do početka njegove primjene, što znači da će postojeći organi banaka do 1. januara 2022. godine donositi sve odluke iz okvira svojih nadležnosti potrebne za ispunjenje obaveza utvrđenih pomenutom odredbom.

7. URUČIVANJE UGOVORA O KREDITU JEMCU KAO SASTAVNI DIO UGOVORA O JEMSTVU

Odredbom člana 210 Zakona o kreditnim institucijama propisana je obaveza za kreditne institucije da dostave jedan primjerak ugovora svim učesnicima u kreditnom poslu. Zaključivanje ugovora o jemstvu i njegova sadržina izričito je uređena članom 17 stav 9, a u vezi člana 16 stav 1 tač. 1 do 13 Zakona o zaštiti potrošača - korisnika finansijskih usluga, pa dostavljanje primjerka ugovora u skladu sa članom 210 Zakona o kreditnim institucijama, ne oslobađa kreditnu instituciju obaveze da ugovor o jemstvu bude zaključen u sadržini propisanoj Zakonom o zaštiti potrošača - korisnika finansijskih usluga.

8. POTREBAN BROJ PRIMJERAKA ORIGINAL UGOVORA O KREDITU

Članom 210 stav 2 Zakona o kreditnim institucijama propisano je da je kreditna institucija, u slučaju zaključivanja ugovora o kreditu, osim dužniku po kreditu, dužna da dostavi po jedan primjerak ugovora i drugim učesnicima u kreditnom poslu, što znači da predmetni ugovor o kreditu mora biti zaključen u onoliko primjeraka koliko je učesnika u kreditnom poslu, da bi se svakom od njih uručio original ugovora o kreditu.

9. POJAŠNJENJE ZNAČENJA POSLOVNIH POLITIKA IZ ČLANA 46 O KREDITNIM INSTITUCIJAMA

Članom 46 Zakona, utvrđene su nadležnosti i odgovornosti nadzornog odbora kreditne institucije, u okviru kojih je, između ostalog, propisano da nadzorni odbor daje saglasnost upravnom odboru na poslovnu politiku kreditne institucije, te da nadzire njeno sprovođenje. Istim članom je utvrđeno da nadzorni odbor daje saglasnost upravnom odboru na politike i procedure za izbor i procjenu ispunjenosti uslova za članove upravnog odbora i druga lica odgovorna za vođenje poslova u okviru pojedinih područja poslovanja kreditne institucije, i politiku primanja u kreditnoj instituciji (osim u slučaju kada je statutom uređeno da tu saglasnost daje skupština akcionara). Sa druge strane, odredbe Zakona utvrđuju i druge politike, kao što su politike raznovrsnosti pri izboru članova nadzornog i upravnog odbora i politike o načinu povećavanja broja manje zastupljenog pola u organima upravljanja kreditne institucije, politike za izbor i imenovanje višeg rukovodstva, politike za izbor i procjenu primjerenosti nosilaca ključnih funkcija u kreditnoj instituciji, politike upravljanja rizicima, uključujući i politike za svaki rizik posebno, dok su i podzakonskim propisima donesenim na osnovu Zakona takođe utvrđene pojedine politike.

U tom smislu, pod poslovnom politikom kreditne institucije ne podrazumijeva se isključivo jedan dokument, već sve politike koje u cilju uspostavljanja i sprovođenja efikasnog i pouzdanog sistema upravljanja usvoji kreditna institucija. Napominjemo da je Zakonom utvrđen minimum zahtjeva koje kreditne institucije moraju ispuniti, a preciziranje, odnosno izdvajanje pojedinih politika u članu 46 Zakona za koje je potrebno pribaviti saglasnost nadzornog odbora ima za cilj da istakne obaveznost i ukaže na poseban značaj tih politika za funkcionisanje kreditnih institucija. Pri tome, treba voditi računa da navođenje pojedinih politika u propisima, odnosno njihovo preciziranje, ne ograničava kreditne institucije da mimo tih politika usvoje i druge politike u skladu sa njihovim potrebama i specifičnostima, odnosno u skladu sa vrstom, obimom i složenošću poslova, njihovim rizičnim profilom i poslovnom strategijom.

**II. ODLUKA O BLIŽIM USLOVIMA ZA IZBOR I IMENOVANJE ČLANOVA ORGANA
UPRAVLJANJA I NOSILACA KLJUČNIH FUNKCIJA U KREDITNOJ INSTITUCIJI**
(„Sl. list Crne Gore“ br. 119/20)

**1. IZBOR ČLANOVA UPRAVNOG I NADZORNOG ODBORA KREDITNE
INSTITUCIJE**

Odredbama člana 380 stav 1 Zakona o kreditnim institucijama propisano je da su kreditne institucije dužne da usklade svoje akte i poslovanje sa odredbama tog zakona. Iz navedenih zakonskih odredbi proizilazi da su postojeći organi banaka dužni da, do početka primjene Zakona o kreditnim institucijama, u okviru usklađivanja poslovanja sa Zakonom o kreditnim institucijama, izvrše i izbor članova nadzornog odbora i imenovanje članova upravnog odbora. Pri tome, izbor članova nadzornog odbora kreditne institucije treba da izvrši postojeća skupština akcionara banke (jer i skupština akcionara kreditne institucije bira i razrješava članove nadzornog odbora, saglasno članu 41 tačka 3 Zakona o kreditnim institucijama), a imenovanje članova upravnog odbora kreditne institucije treba da izvrši postojeći odbor direktora banke (jer, saglasno članu 30 stav 1 Zakona o bankama, odbor direktora banke vrši nadzor nad poslovanjem banke, a po Zakonu o kreditnim institucijama članove upravnog odbora kreditne institucije imenuje takođe organ koji vrši nadzor poslovanja kreditne institucije - nadzorni odbor).

U vezi sa navedenim, ukazuje se i da u rješenjima o izboru članova nadzornog odbora i rješenjima o imenovanju članova upravnog odbora mora postojati odredba kojom se utvrđuje da tim licima mandat otpočinje 1. januara 2022. godine, odnosno od dana početka primjene Zakona o kreditnim institucijama.

**2. TUMAČENJE ODREDBI ČLANA 12 ODLUKE ZA POTREBE ODREĐIVANJA
NEZAVISNOSTI ČLANOVA NADZORNOG ODBORA**

Kriterijumi za određivanje nezavisnosti članova nadzornog odbora predstavljaju jedan od uslova za procjenu primjerenosti, koja se za sve nezavisne članove nadzornog odbora mora sprovoditi prije izbora, a nakon toga i redovno u skladu sa članom 22 stav 1 Odluke o bližim uslovima za izbor i imenovanje članova organa upravljanja i nosilaca ključnih funkcija u kreditnoj instituciji, najmanje jednom godišnje, i vanredno u skladu sa članom 22 stav 3 te odluke, u slučaju nastupanja okolnosti koje dovode u sumnju utvrđenu primjerenost. U tom smislu, svako lice, uključujući i lice koje u prethodnih pet godina nije bilo član organa upravljanja u banci ili društvu povezanom odnosom zajedničkog djelovanja sa tom bankom, a koje ispunjava uslove iz člana 12 navedene odluke, može biti kandidovano i izabrano za nezavisnog člana nadzornog odbora.

Navedeno znači da postojeći članovi odbora direktora i izvršni direktori banaka ne mogu biti nezavisni članovi nadzornog odbora kreditne institucije.

3. OBAVEZA VRŠENJA PROCJENE PRIMJERENOSTI ČLANOVA NADZORNOG I UPRAVNOG ODBORA PRIJE PODNOŠENJA DOKUMENTACIJE CENTRALNOJ BANCI

Odredbom člana 378 stav 3 Zakona o kreditnim institucijama propisano je da su kreditne institucije dužne da, u periodu od dana stupanja na snagu propisa iz člana 43 stav 6 i člana 52 stav 3 ovog zakona do 30. septembra 2021. godine, podnesu Centralnoj banci zahtjeve za izdavanje odobrenja za izbor članova nadzornog i upravnog odbora u skladu sa tim zakonom. Imajući u vidu navedeno, radi obezbjeđivanja postupanja u skladu sa navedenom zakonskom odredbom, potrebno je izvršiti procjenu primjerenosti članova nadzornog, odnosno upravnog odbora na način utvrđen Odlukom o bližim uslovima za izbor i imenovanje članova organa upravljanja i nosilaca ključnih funkcija u kreditnoj instituciji.

4. OBAVEZA DOSTAVLJANJA PREPORUKE POSLODAVCA U OKVIRU DOKUMENTACIJE ZA ČLANOVE NADZORNOG/UPRAVNOG ODBORA ZA LICA KOJA SU BILA IZVRŠNI DIREKTORI ILI ČLANOVI ODBORA DIREKTORA BANKE

Uz zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje funkcije člana nadzornog, odnosno upravnog odbora kreditne institucije koji se dostavlja Centralnoj banci, saglasno odredbi člana 14 stav 3 tačka 6 Odluke o bližim uslovima za izbor i imenovanje članova organa upravljanja i nosilaca ključnih funkcija u kreditnoj instituciji, uz zahtjev je potrebno, na obrascu Upitnika koji je dat u prilogu ove odluke dostaviti preporuku neposredno nadređenog lica kod poslodavca kod kojeg je kandidat radio u posljednje tri godine, a u slučaju nemogućnosti pribavljanja te preporuke razloge za to, bez obzira da li su kandidati za člana nadzornog, odnosno upravnog odbora ranije bili izvršni direktori ili članovi Odbora direktora banke.

5. OBAVEZA DOSTAVLJANJA POTVRDE POSLODAVCA O RADNOM ISKUSTVU U OKVIRU DOKUMENTACIJE ZA ČLANOVE NADZORNOG/UPRAVNOG ODBORA ZA LICA KOJA SU BILA IZVRŠNI DIREKTORI ILI ČLANOVI ODBORA DIREKTORA BANKE

S obzirom na to da se po prvi put imenuju članovi nadzornog, odnosno upravnog odbora kreditne institucije prema odredbama Zakona o kreditnim institucijama, to je za sve predložene kandidate koji se prvi put imenuju, uključujući i dotadašnje članove odbora direktora, odnosno izvršne direktore banaka, uz zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje funkcije člana nadzornog, odnosno upravnog odbora kreditne institucije, potrebno dostaviti potvrdu poslodavca o odgovarajućem radnom iskustvu saglasno članu 15 stav 1 tačka 6 Odluke o bližim uslovima za izbor i imenovanje članova organa upravljanja i nosilaca ključnih funkcija u kreditnoj instituciji.

III. ODLUKA O SISTEMU UPRAVLJANJA U KREDITNOJ INSTITUCIJI **(„Sl. list Crne Gore“ br. 119/20)**

1. IZBOR ČLANOVA RADNIH TIJELA NADZORNOG ODBORA

Pitanje izbora članova radnih tijela nadzornog odbora uređeno je Zakonom o kreditnim institucijama i Odlukom o sistemu upravljanja kreditnom institucijom.

Naime, članom 47 st. 2 i 3 Zakona o kreditnim institucijama propisano je da se članovi radnih tijela nadzornog odbora imenuju iz redova članova tog odbora kreditne institucije, kao i da odbori imaju po tri člana od kojih se jedan imenuje za predsjednika odbora.

Odredbom člana 22 stav 1 Odluke o sistemu upravljanja u kreditnoj instituciji propisano je da se za članove radnih tijela nadzornog odbora, po pravilu, imenuju nezavisni članovi nadzornog odbora. Stavom 2 istog člana, propisano je da svi članovi jednog stalnog radnog tijela nadzornog odbora po pravilu ne mogu biti istovremeno i članovi drugog stalnog radnog tijela.

S tim u vezi, ukazuje se da prethodno pomenuti član Odluke propisuje da odbore čine po pravilu nezavisni članovi, što znači da ne moraju biti svi članovi odbora iz reda nezavisnih članova nadzornog odbora.

Takođe, u smislu člana 47 stav 4 Zakona o kreditnim institucijama, kreditna institucija koja nije značajna i nema Odbor za imenovanje i Odbor za primanja, već samo Odbor za rizike, zadatke odbora koji nijesu osnovani izvršava nadzorni odbor.

2. SASTAV RADNIH TIJELA NADZORNOG ODBORA SA ASPEKTA ZASTUPLJENOSTI BROJA NEZAVISNIH ČLANOVA

Broj nezavisnih članova nadzornog odbora zavisi od broja članova u ovom organu. Zakon o kreditnim institucijama u članu 47 stav 1 propisuje da je nadzorni odbor kreditne institucije koja je značajna zbog veličine, unutrašnje organizacije i vrste, obima i složenosti poslova koje obavlja, dužan da obrazuje sljedeća stalna radna tijela: odbor za imenovanje, odbor za rizike i odbor za primanja. U pomenutom članu stav 2 i 3 je propisano da se članovi odbora iz stava 1 ovog člana imenuju iz redova članova nadzornog odbora kreditne institucije kao i da odbori iz stava 1 ovog člana imaju po tri člana od kojih se jedan imenuje za predsjednika odbora. Nadalje, relevantna su određenja iz člana 22 stav 1 i 2 Odluke o sistemu za upravljanje u kreditnoj instituciji kojim je propisano da se za članove radnih tijela nadzornog odbora, po pravilu, imenuju nezavisni članovi nadzornog odbora i da svi članovi jednog stalnog radnog tijela nadzornog odbora po pravilu ne mogu biti istovremeno i članovi drugog stalnog radnog tijela.

Formulacija iz člana 22 stav 2 Odluke je, u kontekstu poštovanja odredbe člana 47 stav 2 Zakona, postavljena široko kako bi svim kreditnim institucijama, naročito manjim, bilo omogućeno formiranje potrebnih radnih tijela bez dodatnih zahtjeva koji bi to u potpunosti onemogućavali. U tom smislu, svi članovi nadzornog odbora mogu da budu članovi radnih tijela tog odbora, s tim što kreditna institucija u skladu sa članom 22 stav 3 Odluke treba da obezbijedi raznolikost sastava radnih tijela, odnosno da obezbijedi da sastavi radnih tijela ne budu istovjetni, te da ukoliko je u mogućnosti u svako radno tijelo kao člana uključi barem jednog nezavisnog člana Nadzornog odbora. Navedeno znači da u stalnim radnim tijelima ne moraju da budu samo nezavisni članovi nadzornog odbora, a zastupljenost nezavisnih članova u stalnim tijelima bi bio u konkretnom determinisan brojem nezavisnih članova u nadzornom odboru koji je kreditna institucija u skladu sa svojom veličinom, unutrašnjom organizacijom i vrstom, obimom i složenosti poslova koje obavlja u mogućnosti da obezbijedi.

3. PITANJE KOLEKTIVNOG IZBORA/RAZRJEŠENJA ČLANOVA NADZORNOG ODBORA

Zakonom o kreditnim institucijama se ne utvrđuje obaveza kolektivnog izbora/razrješenja članova organa upravljanja kreditne institucije. Naime, odredbama člana 44 st. 2 i 4 tog zakona propisano je da u postupku odlučivanja o izdavanju odobrenja Centralna banka izdaje odobrenje za obavljanje funkcije člana nadzornog odbora za period predloženog trajanja mandata (koji ne može biti duži od četiri godine), a izuzetno i na kraći rok, dok je stavom 10 istog člana propisano da je kreditna institucija dužna da zahtjev za izdavanje odobrenja iz stava 2 tog člana, podnese najmanje tri mjeseca prije isteka mandata određenog člana nadzornog odbora, a u slučaju prestanka funkcije određenog člana nadzornog odbora prije isteka mandata, najkasnije u roku od 30 dana, od isteka mandata.

Takođe, odredbom člana 53 stav 6 Zakona o kreditnim institucijama propisano je da Centralna banka izdaje odobrenje za obavljanje funkcije člana upravnog odbora kreditne institucije za period predloženog trajanja mandata člana upravnog odbora, a izuzetno i na kraći rok, dok je stavom 9 istog člana propisano da kada upravni odbor, zbog prestanka funkcije člana upravnog odbora prije isteka mandata, ili drugih razloga ne može da ostvaruje svoju funkciju, nadzorni odbor kreditne institucije može, bez prethodnog odobrenja Centralne banke, iz reda svojih članova da imenuje zamjenika člana upravnog odbora, i to najviše na rok od tri mjeseca.

Imajući u vidu navedene zakonske odredbe, razrješenje jednog člana organa upravljanja u kreditnoj instituciji ne povlači razrješenje ostalih članova tog organa. Međutim, svaka izmjena u sastavu organa upravljanja zahtijeva provjeru ispunjenosti uslova kolektivne primjerenosti u skladu sa Zakonom i Odlukom.

4. OBAVEZA PRIPREME GODIŠNJEG PLANA RADA I IZVJEŠTAJA O RADU ZA KONTROLNE FUNKCIJE

Članom 14 Odluke utvrđuju se uslovi za obavljanje poslova kontrolne funkcije, u okviru čega i obaveza kreditne institucije da obezbijedi potrebne resurse i finansijska sredstva za izvršenje godišnjeg plana svake kontrolne funkcije. Nadalje, članom 15 stav 1 Odluke utvrđuje se sadržina godišnjeg plana kontrolne funkcije. U smislu navedenih određenja, svaka kontrolna funkcija je pojedinačno dužna da pripremi godišnji plan koji će kao minimum sadržati elemente utvrđene u članu 15 stav 1 Odluke.

Članom 20 stav 1 Odluke propisan je sadržaj izvještaja o radu pojedine kontrolne funkcije, dok je st. 3 do 5 istog člana propisana dinamika izvještavanja kontrolnih funkcija i lica kojima se dostavljaju ti izvještaji. Iz navedenog proizilazi da sve tri kontrolne funkcije pojedinačno moraju dostavljati izvještaj o radu koji naročito sadrži elemente iz člana 21 stav 1 Odluke, a u skladu sa poslovima koje pojedina kontrolna funkcija obavlja i uzimajući u obzir godišnji plan koji je dužna da izradi.

Odredbama člana 20 st. 3 i 4 Odluke propisana je dinamika izvještavanja o radu kontrolnih funkcija, na način da se izvještaji o radu funkcija praćenja usklađenosti i kontrole rizika dostavljaju polugodišnje upravnom odboru i odboru za rizike, odnosno drugom radnom tijelu nadzornog odbora, nadzornom odboru i jednom godišnje Centralnoj banci, a da se izvještaj o radu funkcije interne revizije dostavlja tromjesečno upravnom odboru i revizorskom odboru, odnosno drugom odgovarajućem stalnom radnom tijelu nadzornog odbora, polugodišnje nadzornom odboru i jednom godišnje Centralnoj banci. U skladu sa tim, sve tri kontrolne funkcije imaju obavezu da dostavljaju svoje godišnje izvještaje o radu Centralnoj banci do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, saglasno odredbi člana 20 stav 5 Odluke.

5. NADZOR POSTUPKA SPROVOĐENJA I EFIKASNOSTI I EFEKTIVNOSTI SISTEMA UPRAVLJANJA KREDITNOM INSTITUCIJOM I OBAVJEŠTAVANJE NADZORNOG ODBORA O ZAKLJUČCIMA PREISPITIVANJA EFIKASNOSTI SISTEMA UPRAVLJANJA KREDITNOM INSTITUCIJOM

Članom 5 Odluke utvrđen je obuhvat nadzora postupka sprovođenja i efikasnosti i efektivnosti sistema upravljanja kreditnom institucijom, dok se članom 46 stav 1 tačka 2 alineja 1 Zakona propisuje da taj nadzor spada u isključivu nadležnost nadzornog odbora kreditne institucije.

Članom 55 stav 4 tačka 4 Zakona propisano da upravni odbor kreditne institucije, u cilju uspostavljanja i sprovođenja efikasnog i pouzdanog sistema upravljanja, uspostavlja osnove za funkcionisanje sistema interne kontrole, koji su adekvatni veličini kreditne institucije, složenosti poslova i nivou preuzetog rizika. U stavu 6 istog člana utvrđuje se obaveza upravnog odbora da periodično, a najmanje jednom godišnje, preispituje efikasnost sistema upravljanja kreditnom institucijom, uključujući primjerenost postupaka i efikasnost kontrolnih funkcija, te da o zaključcima obavještava nadzorni

odbor, kao i da preuzima adekvatne mjere za otklanjanje utvrđenih nedostataka. Bliže određenje ovih obaveza upravnog odbora dato je u članu 3 Odluke.

Zakon i Odluka, osim obaveze saradnje i razmjene relevantnih informacija o sistemu upravljanja između organa upravljanja kreditne institucije, iz člana 4 Odluke, ne propisuju bliže detalje u vezi sa načinom i formom takvog izvještavanja, te je u tom smislu ostavljeno samoj kreditnoj instituciji da ovo pitanje utvrdi svojim internim aktima kojima se uređuju nadležnosti organa upravljanja i njihova saradnja.

IV. ODLUKA O ADEKVATNOSTI KAPITALA KREDITNIH INSTITUCIJA („Sl. list Crne Gore“ br. 128/20)

1. POJAŠNJENJE RETAIL IZLOŽENOSTI

Na kreditne institucije koje primjenjuju **standardizovani pristup** za obračun kapitalnih zahtjeva za izloženosti kreditnom riziku primjenjuje se odredba člana 140 stav 1 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija kojom je uređena izloženost prema retail-u, pa je sa tim u vezi propisano sljedeće:

- 1) radi se o izloženostima prema jednom ili više fizičkih lica ili prema malim i srednjim preduzećima;
- 2) izloženost je jedna od značajnog broja izloženosti sa sličnim karakteristikama, tako da se rizici povezani sa takvim kreditiranjem u značajnoj mjeri smanjuju;
- 3) ukupan iznos koji dužnik ili grupa povezanih dužnika duguje kreditnoj instituciji i njenim matičnim društvima i njihovim zavisnim društvima, uključujući sve izloženosti sa statusom neispunjavanja obaveza, a isključujući izloženosti koje su u cjelosti i potpuno obezbijeđene kolateralom u vidu stambene nepokretnosti i koje su raspoređene u kategoriju izloženosti iz člana 129 stav 1 tačka 9 ove odluke, **ne smije**, prema saznanju kreditne institucije, **preći iznos od 300 hilj. EUR**. Kreditna institucija je dužna da preuzme razumne mjere da bi došla do takvih saznanja.

Stavom 4 istog člana Odluke definisano je da se izloženosti koje ne ispunjavaju **sve kriterijume** iz stava 1 ne smiju rasporediti u kategoriju izloženosti prema „retail“-u.

Na kreditne institucije koje primjenjuju **IRB pristup** za obračun kapitalnih zahtjeva za izloženosti kreditnom riziku primjenjuje se odredba člana 166 stav 5 Odluke kojom je uređena izloženost prema retail-u koja glasi:

U kategoriju izloženosti prema „retail-u“ iz stava 2 tačka 4 ovog člana mogu se rasporediti izloženosti za koje su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) radi se o izloženostima:
 - prema jednom ili više **fizičkih lica**; ili
 - prema **malim ili srednjim privrednim društvima**, pod uslovom da ukupni iznos koji dužnik ili grupa povezanih dužnika duguje kreditnoj instituciji i njenim matičnim društvima i njihovim zavisnim društvima, uključujući sve dospjele neizmirene izloženosti, a isključujući izloženosti obezbijeđene

kolateralom u obliku stambene nepokretnosti, **ne prelazi 300 hilj. EUR** prema saznanju kreditne institucije koja je preduzela razumne mjere da bi to provjerila;

- 2) kreditna institucija te izloženosti u svom upravljanju rizikom tokom vremena tretira dosljedno i na sličan način;
- 3) izloženostima se ne upravlja pojedinačno kao izloženostima u kategoriji izloženosti prema privrednim društvima;
- 4) sve izloženosti su dio većeg broja izloženosti kojima se upravlja na sličan način.

Suštinska razlika između pomenute dvije odredbe jeste u činjenici da se kod primjene standardizovanog pristupa **prag od 300 hilj. EUR odnosi i na fizička lica i na mala i srednja privredna društva**, dok se kod **IRB pristupa pomenuti prag odnosi samo na mala i srednja privredna društva**.

Na kreditne institucije koje primjenjuju standardizovani pristup za utvrđivanje kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik primjenjuju se odredbe iz člana 140 st. 1 i 4 Odluke za utvrđivanje apsolutnog praga prilikom obračuna dana kašnjenja shodno članu 197 Odluke.

Napominjemo da je prilikom utvrđivanja da li je zadovoljen uslov iz člana 140 stav 1 tačka 3, odnosno član 166 stav 5 tačka 1 alineja 2 Odluke iznos koji se **duguje** odnosi samo bilansne izloženosti, a ne na vanbilansne izloženosti. Navedeno je posebno bitno kod revolving kredita, kod kojih se uzima u obzir samo iskorišćeni dio, dok se kreditna obligacija ne uzima u obzir. Dakle, kada se utvrdi da li iskorišćeni iznos zadovoljava definisani prag, cjelokupna izloženost, uključujući i nepovučeni dio se kvalifikuje kao retail izloženost.

Kreditne institucije su dužne da shodno Odluci o izvještajima koji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore („Sl. list Crne Gore“ br. 128/20), između ostalog, na mjesečnom nivou izvještavaju Centralnu banku o izloženostima koje su u kašnjenju preko 90 dana. Primjenom člana 197 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija, za sve izloženosti koje su u kašnjenju, primjenjivaće se pragovi značajnosti, pri čemu ako se primjenjuje apsolutni prag on će zavisiti od toga da li je klijent klasifikovan kao „retail“ ili kao klijent koji nije „retail“ u momentu kada se vrši obračun dana kašnjenja, odnosno na datum izvještaja.

Kada je klijent dio grupe povezanih lica ukupan iznos koji se duguje, za potrebe utvrđivanja ispunjenosti uslova iz člana 140 stav 1 tačka 3 Odluke, izračunava se na nivou grupe povezanih dužnika, ali se prag značajnosti prilikom utvrđivanja statusa neispunjavanja obaveza procjenjuje za svakog pojedinačnog dužnika, ili na nivou pojedinačnog proizvoda, ukoliko se primjenjuje odredbu iz člana 197 stav 2 Odluke.

Dakle, ako je neki klijent, koji prema definiciji Zakona o računovodstvu zadovoljava kriterijume za klasifikaciju u mala i srednja privredna društva, dio grupe povezanih lica, gdje su ostale članice te grupe velika privredna društva, a ukupan iznos koji ova grupa povezanih lica na dan izvještaja duguje kreditnoj insituciji ne prelazi iznos od 300 hilj.

EUR, na tog klijenta će se primijeniti prag značajnosti iz člana 197 stav 8 Odluke koji se odnosi na „retail“ izloženosti.

2. UTICAJ KOLATERALA NA KLASIFIKACIJU IZLOŽENOSTI KAO ŠPEKULATIVNO FINANSIRANJE NEPOKRETNOSTI

Odlukom o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija, odredbom člana 145 stav 2, kreditne institucije su dužne da kao visokorizične stavke tretiraju i špekulativno finansiranje nepokretnosti, koja se shodno članu 3 stav 1 tačka 33 iste odluke odnosi na izloženosti nastale odobravanjem kredita za sticanje ili razvoj zemljišta, izgradnju na zemljištu povezanom sa nepokretnostima ili za sticanje takve nepokretne imovine i u vezi sa takvom imovinom, sa namjerom kasnije preprodaje radi ostvarivanja dobiti. Prema tome svaki kredit koji je odobren za izgradnju nepokretnosti sa ciljem dalje prodaje trećoj strani u cilju ostvarivanja profita zadovoljava definiciju špekulativnog finansiranja nepokretnosti. Smatra se da kod izgradnje objekata, bilo u stambene ili poslovne svrhe, sa namjerom dalje prodaje postoji visoka neizvjesnost jer se prihodi ostvaruju od nepokretnosti čija se izgradnja finansira, a ne iz drugih izvora i nezavisnog kapaciteta poslovanja privrednog društva.

Stoga, bez obzira na to kojom nepokretnošću je izloženost obezbijeđena, ako postoji komercijalna namjera nepokretnosti koja se gradi (kao što je slučaj kod građevinskih privrednih društava), odnosno ako su zadovoljeni uslovi iz člana 145 i člana 3 stav 1 tačka 33 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija, ta se izloženost mora smatrati špekulativnim finansiranjem nepokretnosti i dodjeljuje joj se ponder 150%.

Kolateral neće uticati na izuzetak od klasifikacije pomenute izloženosti kao visokorizične, odnosno izloženost će se tretirati kao špekulativno finansiranje nepokretnosti. Naime, da bi izloženost zadovoljila kriterijume za klasifikaciju kao izloženost obezbijeđena stambenim ili poslovnim nepokretnostima moraju da budu zadovoljeni svi uslovi iz čl. 142 i 143 Odluke o adekvatnosti kapitala. U pomenutim situacijama, sami kolateral ne može biti osnov za raspoređivanje u druge kategorije izloženosti izuzev visokorizične.

3. TRETMAN NEOPOZIVIH UGOVORNIH ODREDBI PRILIKOM UTVRĐIVANJA IZLOŽENOSTI KAO ŠPEKULATIVNOG FINANSIRANJA NEPOKRETNOSTI

Finansiranje izgradnje nepokretnosti (sa namjerom dalje prodaje) smatra se visokorizičnom zbog neizvjesnosti njene prodaje i pitanja postojanja dovoljne likvidnosti tržišta. Shodno tome, samo ako kreditna institucija može da obezbijedi sigurne izvore prihoda za naplatu svojih potraživanja prema dužniku, kao što su neopozive ugovorne obaveze koji banci garantuju naplatu po osnovu ugovorene prodaje nepokretnosti koja se gradi, ili bilo koje druge odredbe ugovora o kupoprodaji kojima se umanjuje rizik neizvjesnosti naplate (imajući u vidu da je prodaja nepokretnosti već ostvarena), kreditna institucija datu izloženost može izuzeti iz visokorizičnih izloženosti, odnosno

neće je smatrati špekulativnim finansiranjem nepokretnosti. U svim ostalim situacijama, izloženost se smatra špekulativnim finansiranjem nepokretnosti.

Napominje se da je svaka banka dužna da adekvatno procjenjuje rizike kojima je izložena u svom poslovanju te da shodno tome svakoj izloženosti dodjeljuje odgovarajuće pondere rizika prilikom obračuna potreba za kapitalom. Primjenom nižih pondera rizika i neprepoznavanjem prave izloženosti riziku kreditna institucija potcjenjuje potrebe za kapitalom za pokriće neočekivanih gubitaka koji su povezani sa stavkama aktive koje su visoko rizične.

4. TRETMAN KREDITA ODOBRENIH IZVOĐAČIMA I PODIZVOĐAČIMA RADOVA NA OBJEKTIMA NAMIJENJENIH DALJOJ PRODAJI PRILIKOM KLASIFIKACIJE IZLOŽENOSTI KAO ŠPEKULATIVNO FINANSIRANJE NEPOKRETNOSTI

Svako finansiranje izgradnje nepokretnosti sa ciljem dalje prodaje trećoj strani u cilju ostvarivanja profita, smatra se špekulativnim finansiranjem nepokretnosti jer prihod od prodaje nepokretnosti koja se gradi direktno ili indirektno predstavlja izvor za otplatu kredita koje je kreditna institucija odobrila dužniku, bez obzira na to da li je riječ o investitoru, izvođaču ili podizvođaču radova, a što proizilazi iz odredbe člana 3 stav 1 tačka 33 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija.

5. TRETMAN NEVLADINIH I DRUGIH NEPROFITNIH ORGANIZACIJA, I OSTALIH PRAVNIH LICA KOJA NIJESU PRIVREDNA DRUŠTVA SHODNO ČLANU 129

Tretman izloženosti prema nevladinim i drugim neprofitnim organizacijama ne može biti isti kao tretman izloženosti prema prema privrednim društvima.

Nevladine organizacije, osnovane u skladu Zakonom o nevladinim organizacijama, („Sl. list CG“, br. 39/11 i 37/17) imaju svojstvo pravnog lica koje stiču danom upisa u registar nevladinih organizacija koji vodi organ državne uprave nadležan za poslove uprave, tako da prema članu 129 Odluke o adekvatnosti kapitala imaju tretman iz stava 1 tačka 17 tog člana („ostale stavke“). Isti tretman imaju i neprofitne organizacije koje se ne smatraju subjektima javnog sektora u smislu člana 3 stav 1 tačka 5 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija.

6. TRETMAN NEREZIDENTNIH PRAVNIH LICA PRILIKOM KLASIFIKACIJE IZLOŽENOSTI SHODNO ČLANU 129

U Odluci o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija ne pravi kategorizacija izloženosti po osnovu statusa rezidentnosti, već se raspoređivanje vrši shodno članu 129 Odluke o adekvatnosti kapitala bez obzira na rezidentnost.

7. USLOVI ZA UKLJUČIVANJE DIJELA DOBITI TEKUĆE GODINE U REGULATORNI KAPITAL

Nakon otpočinjanja primjene Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija („Sl. list Crne Gore br. 128/20), odnosno tokom 2022. godinu i dalje, kreditna institucija može da uključi dobit ostvarenu tokom konkretne tekuće poslovne godine u redovni osnovni kapital ako su ispunjeni uslovi iz člana 5 st. 3 do 5 te odluke. Podsjećanja radi, članom 5 stav 3 pomenute odluke definisano je da kreditna institucija, može da, samo uz prethodno odobrenje Centralne banke, uključi dobit ostvarenu tokom tekuće poslovne godine ili na kraju tekuće poslovne godine u redovni osnovni kapital prije donošenja formalne odluke kojom se potvrđuje konačna godišnja dobit ili gubitak kreditne institucije.

Dalje, istim članom u stavu 4 definisano je da će Centralna banka izdati odobrenje iz stava 3 ovog člana ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) dobit su potvrdila lica koja su nezavisna od kreditne institucije i koja su odgovorna za reviziju finansijskih izvještaja te kreditne institucije;
- 2) kreditna institucija je dokazala Centralnoj banci da je iznos te dobiti umanjen za sve predvidljive troškove ili dividende.

Pored navedenog, ističu se odredbe stava 5 ovog člana kojim je propisano da:

„Potvrda dobiti ostvarene tokom tekuće poslovne godine ili na kraju tekuće poslovne godine kreditne institucije mora da pruži odgovarajući nivo sigurnosti da je ta dobit procijenjena u skladu sa principima sadržanim u važećem računovodstvenom okviru.“,

kao i odredba člana 6 stav 11 kojom je definisano sljedeće:

„Centralna banka će smatrati da su izvršeni svi potrebni odbici od dobiti koja je ostvarena tokom ili na kraju tekuće poslovne godine, kao i svi odbici povezani sa predvidljivim dividendama, u skladu sa važećim računovodstvenim okvirom ili u skladu sa drugim prilagođavanjima, prije nego što kreditnoj instituciji odobri uključivanje dobiti koja je ostvarena tokom tekuće poslovne godine ili na kraju tekuće poslovne godine u stavke redovnog osnovnog kapitala.“

8. ROK ZA OBAVJEŠTENJE CENTRALNE BANKE O PRIMJENI STANDARDIZOVANOG PRISTUPA ZA OBRAČUN KAPITALNIH ZAHTJEVA ZA OPERATIVNI RIZIK

Odlukom o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija („Sl. list Crne Gore“ br. 38/11, 55/12, 82/17), članom 348, nije propisan rok u okviru kojeg je banka koja planira da pređe na standardizovani pristup za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za operativni rizik dužna da obavijesti Centralnu banku o namjeravanoj primjeni pristupa. Međutim,

Centralna banka očekuje da je banka blagovremeno informie po ovom pitanju, a prije početka primjene navedenog pristupa.

Ako banka namjerava da, počev od 1.1.2022. godine, primjenjuje standardizovani pristup za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za operativni rizik i o tome obavijesti Centralnu banku tokom decembra 2021. godine, nije dužna da traži prethodno odobrenje Centralne banke, jer će banka, odnosno kreditna institucija, danom početka primjene Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija primjenjivati odredbe koje se tiču standardizovanog pristupa za obračun kapitalnih zahtjeva za operativni rizik.

9. OBRAČUN POTREBNOG KAPITALA ZA OPERATIVNI RIZIK NA 31.12.2020. GODINE ZA BANKU KOJA OD 1.1.2022. GODINE PRIMJENJUJE STANDARDIZOVANI PRISTUP

Imajući u vidu da na dan 31.12.2021. godine važi Odluka o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list Crne Gore“ br. 38/11, 55/12, 82/17) i da je banka dužna da vrši obračun kapitalnih zahtjeva u skladu sa odredbama ove odluke, kao i činjenicu da će banka tek od 1.1.2022. godine preći na standardizovani pristup za obračun kapitalnih zahtjeva za operativni rizik ne može primjenjivati novi pristup na 31.12.2021. godine jer on nije važio na dati izvještajni datum.

V. ODLUKA O VELIKIM IZLOŽENOSTIMA KREDITNIH INSTITUCIJA
(„Sl. list Crne Gore“ br. 127/20)

1. PRIMJENA LIMITA IZLOŽENOSTI NA IZLOŽENOSTI PREMA MATIČNOJ BANCII I POVEZANIM LICIMA

Shodno Odluci o velikim izloženostima kreditnih insitucija, članu 15 stav 1, na izloženosti prema matičnoj banci, njenim zavisnim društvima i kvalifikovanim učešćima, u mjeri u kojoj su ta društva obuhvaćena supervizijom na konsolidovanoj osnovi kojoj podliježe kreditna institucija, primjenjuje se limit iz člana 10 stav 2 iste odluke (25% osnovnog kapitala ili 2,5 mil. EUR, u zavisnosti koji je veći) nakon primjene umanjjenja od 80%.

VI. ODLUKA O KRITERIJUMIMA I NAČINU KLASIFIKACIJE AKTIVE I OBRAČUNAVANJU REZERVACIJA ZA POTENCIJALNE KREDITNE GUBITKE KREDITNE INSTITUCIJE
(„Sl. list Crne Gore“ br. 127/20)

1. UTVRĐIVANJE ISPRAVKI VRIJEDNOSTI, ODNOSNO OBEZVREĐENJA ZA PERFORMING KLIJENTE SA IZLOŽENOŠĆU IZNAD 300.000 EUR KORIŠĆENJEM RISK PARAMETARA PD I LGD (NA GRUPNOJ OSNOVI) AKO NE POSTOJI OBJEKTIVAN DOKAZ O OBEZVRJEĐENJU

Članom 9 stav 4 Odluke definisano je da „procjena obezvređenja stavki bilansne aktive na pojedinačnoj osnovi obuhvata utvrđivanje postojanja objektivnog dokaza o obezvređenju, procjenu sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova i obračun iznosa tog obezvređenja, za svako pojedinačno značajno potraživanje koje je uključeno u ovu procjenu.“ Shodno navedenoj odredbi, neophodno je prvo utvrditi da li postoji objektivni dokaz o obezvređenju, koji je pojašnjen u stavu 5 pomenutog člana.

Članom 13 stav 2 definisano je da „procjenu na grupnoj osnovi kreditna institucija vrši za potraživanja:

- 1) za koja pri procjeni na pojedinačnoj osnovi utvrdi da ne postoji objektivni dokaz o obezvređivanju, odnosno vjerovatni gubitak ili ako procjenom na pojedinačnoj osnovi nije utvrđen iznos obezvređivanja bilansne aktive, odnosno iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki;
- 2) koja ne predstavljaju pojedinačno značajna potraživanja iz člana 9 stav 2 ove odluke.“

Uzimajući u obzir navedene odredbe, kreditna institucija može da vrši procjenu pomenutih izloženosti na grupnoj osnovi ukoliko utvrdi da ne postoji objektivni dokaz o obezvređenju.

2. KORIŠĆENJE FAKTORA UMANJENJA VRIJEDNOSTI KOLATERALA IZ PRILOGA 1 ODLUKE PRI IZRAČUNU LGD KOD GRUPNIH PROCJENA

Kreditna institucija je dužna da, u skladu sa članom 3 Odluke, utvrdi metodologiju za vrednovanje i umanjenje vrijednosti finansijske aktive u skladu sa MSFI 9, koju će dosljedno primjenjivati. Članom 5 Odluke definisano je da je kreditna institucija dužna da, pri procjeni budućih novčanih tokova po osnovu realizacije kolaterala, utvrdi faktore umanjenja tržišne vrijednosti pojedinih kolaterala, koji će biti zasnovani na praksi i iskustvima banke u realizaciji kolaterala, kao i uslovima u kojima posluje i odgovarajućim karakteristikama kolaterala, ali koji ne mogu biti manji od minimalnih vrijednosti datih u Prilogu 1 Odluke. Navedena odredba se primjenjuje bez obzira na to da li se procjena obezvređenja stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki vrši na pojedinačnoj ili grupnoj osnovi.

VII. ODLUKA O UPRAVLJANJU RIZIKOM LIKVIDNOSTI U KREDITNIM INSTITUCIJAMA **(„Sl. list Crne Gore“ br. 127/20)**

1. POJAŠNENJE MEHANIZMA RASPODJELJIVANJA TROŠKOVA

Članom 113 stav 2 Zakona o kreditnim institucijama, propisano je da je kreditna institucija dužna da, u skladu sa svojom veličinom, složenošću, profilom rizičnosti, obimom poslovanja i tolerancijom rizika uspostavi i sprovodi robusne strategije, politike, procese i sisteme za utvrđivanje, mjerenje i praćenje rizika likvidnosti, i upravlja tim rizikom u odgovarajućim periodima, uključujući intradnevno, i na taj način održava odgovarajući nivo bafera za likvidnost.

Navedene strategije, politike, procesi i sistemi moraju biti prilagođeni linijama poslovanja, valutama, filijalama i pravnim licima, **uključujući odgovarajuće mehanizme raspodjeljivanja troškova likvidnosti, koristi i rizika**, i moraju odražavati važnost kreditne institucije u svakoj državi u kojoj posluje (stav 3 istog člana).

Takođe, mehanizam raspodjeljivanja troškova likvidnosti bliže je uređen članom 6 Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti u kreditnim institucijama („Sl. list Crne Gore“, broj 127/20). S tavom 2 istog člana, propisano da je kreditna institucija dužna da mehanizam raspodjeljivanja koristi pri internom određivanju cijene proizvoda.

Saglasno odredbi stava 3 istog člana, mehanizam raspodjeljivanja naročito obuhvata:

- 1) uticaj trenutnih tržišnih uslova, odnosno direktne troškove izvora finansiranja (npr. trošak nabavke sredstava na tržištu, baznu krivu prinosa), uključujući i druge direktne troškove finansiranja (npr. razliku između kupovne i prodajne cijene transakcija, cijenu transakcije, trošak fizičkog transfera gotovog novca i sl.),

- 2) situaciju u kojoj se nalazi kreditna institucija (npr. kreditni kvalitet, dostupnost izvora finansiranja);
- 3) karakteristike pojedinih proizvoda sa aspekta likvidnosti (npr. trošak opcije prijevremenog razročavanja, proizvode dostupne putem internet bankarstva ili proizvode sa neredovnim novčanim tokom); i
- 4) indirektno troškove izvora finansiranja (npr. trošak likvidne neusklađenosti, trošak rezerve likvidnosti, trošak dodatnog kolaterala i sl.).

Imajući u vidu navedeno, mehanizam raspodjeljivanja troškova likvidnosti koristi se pri internom određivanju cijene proizvoda, kako je to i navedeno u citiranoj odredbi člana 6 stav 2 gore navedene Odluke.

**VIII. ODLUKA O POSLOVANJU SA LICIMA POVEZANIM SA KREDITNOM
INSTITUCIJOM**
(„Sl. list Crne Gore“ br. 126/20)

1. DEFINISANJE PRAGA IZLOŽENOSTI ZA POTREBE ČLANA 2 STAV 2 ODLUKE

Definisanje praga izloženosti iznad kog bi se pribavljala saglasnost nadzornog odbora nije prihvatljivo jer je članom 2 stav 2 Odluke o poslovanju sa licima povezanim sa kreditnom institucijom definisano da „o poslovanju sa licima povezanim sa kreditnom institucijom odlučuje upravni odbor uz saglasnost nadzornog odbora kreditne institucije“. Iz navedene odredbe proizilazi da je saglasnost nadzornog odbora potrebna **za svaki pojedinačni posao** koji se zaključi sa licem povezanim sa kreditnom institucijom.